

них актів у відповідність до чинного законодавства. В разі потреби, як це показано вище, окремі положення, що містяться у відомчих актах, повинні знайти законодавчу підтримку.

Перспективами подальшого дослідження поставленої проблеми є розробка питання взаємодії органів Державного департаменту виконання покарань, органів внутрішніх справ та суду щодо їх діяльності стосовно звільнених від відбування покарання з випробуванням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Уголовный кодекс Российской Федерации. -М.: Проспект, 1996. -173 с.
2. Уголовный закон Латвийской Республики. -Минск: Тесей, 1999. -176 с.
3. Современное уголовное законодательство КНР. -М.: ИД «Муравей», 2000. -432 с.

КНИЖЕНКО О.А. ОСВОБОЖДЕННЫЙ ОТ ОТБЫВАНИЯ НАКАЗАНИЯ С ИСПЫТАТЕЛЬНЫМ СРОКОМ: ЕГО ПРАВА И ОБЯЗАННОСТИ

Затронута проблема освобождения от отбывания наказания с испытанием, внесены предложения по усовершенствованию действующего законодательства.

***

KNIZHENKO O.A. RELEASED FROM SERVING PUNISHMENT WITH THE TRIAL PERIOD: HIS RIGHTS AND THE DUTY

The problem of clearing of serving punishment with test is mentioned, offers on improvement of the current legislation are brought.

: ИД «Муравей», 2000. -432 с.

4. Ломако В.А. Відстрочення виконання покарання: Навч. посібник. -К.: НМК ВО, 1992. -56 с.

5. Фефелов П.А. Общественная опасность преступного деяния и совершенствование системы наказаний // Сов. государство и право. -1987. -№ 12. -С.93-98.

6. Уголовный кодекс Республики Беларусь. -Минск: Тесей, 2001. -312 с.

7. Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии): Сб. законодат. матер. /Под ред. И.Д. Козочкина. -М.: Зерцало, 1999. -352 с.

8. Уголовный кодекс Голландии /Науч. ред. Б.В. Волженкин. -СПб.: Юридический центр Пресс, 2000. -253 с.

Надійшла до редколегії 17.06.2004

Д.Ю. КОНДРАТОВ

Національний університет внутрішніх справ

УДК (094.4)343.451(477)

ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 163 КК УКРАЇНИ

Розглянута інформація, що становить предмет злочину за статтею 163 КК України.

З прийняттям нового Кримінального кодексу України виникає нагальна потреба ретельно вивчати багато складів злочинів, за які не передбачалась кримінальна відповідальність Кодексом 1960 року, або які були істотно змінені чи доповнені. Одним із таких складів є "Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер" за ст.163 КК України.

Необхідно зауважити, що в Україні, на нашу думку, не існує жодної роботи, яка була б присвячена безпосередньо аналізу предмета злочину, що розглядається. В загальних рисах деякі аспекти цієї проблеми знайшли відображення в роботах О.І. Алексєнцєва, Ю.М. Батуріна, В.І. Белова, В.Б. Вєхова, О.М. Глотова, М.Ю. Ємельнікова, О.О. Єф-

ремова, П.І. Орлова, О.О. Фат'янова, що мають безсумнівно теоретичну і практичну значимість, однак основна їх частина проводилася в період до прийняття КК України 2001 року і КК РФ 1996 року. Внаслідок цього, питання кримінальної відповідальності за такі види злочинів як порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер залишилися за рамками зазначених досліджень або досліджувалися недостатньо повно.

Метою статті є встановлення характеру інформації, яка є предметом злочину, що розглядається.

Зазначені в ст.163 КК України засади не є новими в законодавстві, в Кримінальному кодексі 1960 року відпо-

відальність за порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфних та інших повідомлень, що передаються засобами зв'язку, була передбачена ст.131. Але, на наш погляд, ст.163 чинного Кодексу більш чітко, з урахуванням технічного розвитку суспільства визначає предмет злочину, а також доповнена частиною другою з кваліфікуючими ознаками.

Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер законодавець відніс до розділу V "Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина" [1]. Таким чином, родовим об'єктом цих злочинів слід визнавати суспільні відносини, що забезпечують конституційні права та свободи людини і громадянина. На наш погляд, безпосереднім об'єктом злочину, який передбачений у статті 163 КК України, є суспільні відносини в сфері захисту конституційного права громадян на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Необхідно відмітити, що це право закріплене у статті 31 Конституції України.

Від об'єкта злочину слід відрізнити предмет злочину. Якщо об'єкт виступає в якості суспільних відносин, соціальних цінностей, інтересів чи благ, завжди є обов'язковим (необхідним) елементом кожного складу злочину, то предмет злочину, що існує поряд з об'єктом, є самостійною факультативною ознакою складу, що міститься не в усіх злочинах.

У нашому випадку необхідною ознакою складу розглянутого злочину є його предмет. Переглянувши велике різноманіття визначень та точок зору щодо цього інституту, можна зробити висновок, що під предметом злочину необхідно розуміти таку матеріальну або іншу субстанцію, з певними властивостями якої закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність у діях особи ознак конкретного складу злочину або на яку безпосередньо впливає злочинець під час злочинного замаху. На наш погляд, таке визначення не буде суперечити ні теорії суспільних відносин, ні теорії благ та інтересів як об'єкта злочину.

У зв'язку з цим виникає питання: на що ж безпосередньо впливає злочинець під час порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер, тобто що є предметом цього злочину?

Ми знаходимо наступну відповідь на це запитання. Предметом розглянутого злочину є відомості, що передані чи передаються громадянами шляхом листування або телефонних розмов та повідомлення громадян, які передаються або були передані телеграфом чи за допомогою інших засобів зв'язку, а також через комп'ютер і становлять таємницю громадянина (громадян). У даному випадку маються на увазі не самі листи або телеграми як матеріальні носії інформації, а безпосередньо інформація, що передається (або вже була передана) в листах, телеграфом, іншими засобами зв'язку або через комп'ютер, а також телефоном, тобто безпосередньо зміст цих листів, телеграм, телефонних розмов, листів електронної пошти та ін. (зміст кореспонденції). На нашу думку, інформація та її матеріальні носії співвідносяться між собою як зміст та форма, тому будь-яка таємниця не може бути зведена до свого носія – певної речі матеріального світу.

Крім того, на наш погляд, до предмету цього злочину слід також віднести інформацію про сам факт листування чи розмови однієї людини з іншою, інформацію про адресата, якому адресований лист (телеграма) чи з яким велися розмови (його адреса, прізвище, ім'я, по батькові тощо), інформацію про дату та час листування чи розмови. Особливо слід зауважити, що обов'язковими ознаками зазначеної інформації як предмета цього злочину є її характер – вона повинна становити таємницю громадянина, та спосіб її передачі – вона передана чи передається засобами зв'язку або через комп'ютер (наприклад, за допомогою електронної пошти).

Відносно способу передачі цих відомостей та повідомлень, вважаємо за необхідне підкреслити, що у даному випадку під засобами зв'язку слід розуміти – технічне обладнання, що використовується для організації зв'язку. До такого обладнання можна віднести телеграфні та телефонні мережі, телеграфні та телефонні апарати, комп'ютери та їх системи, комп'ютерні мережі тощо.

На наш погляд, особливо слід зупинитися на характері відомостей та повідомлень як предмета цього злочину. Необхідно зауважити, що ці відомості та повідомлення повинні міститися тільки у приватній кореспонденції та становити таємницю громадянина, тобто мається на увазі особиста таємниця. У загальному сенсі інформацією, що містить таємницю громадянина, слід вважати таку, яку адресат або джерело інформації не бажають довіряти іншим людям [2, с.111]. На наш погляд, до такої інформації може належати конфіденціальна інформація, поняття якої передбачене Законом України "Про інформацію" [3, ст.30].

Згідно ч.2 ст.30 цього Закону, "Конфіденціальна інформація – це відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених умов". Тобто, якщо особа не бажає поширювати таку інформацію, вона буде складати таємницю цього громадянина. Отже, у випадку, коли ця інформація передається чи була передана засобами зв'язку або через комп'ютер, вона повинна вважатися предметом злочину, що передбачений ст.163 КК України.

Такою інформацією може бути, наприклад, конфіденціальна інформація про особу – відомості про приватне життя особи, що становлять її особисту чи сімейну таємницю (зокрема, інформація про освіту, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, дату і місце народження, майновий стан та інші персональні дані про особу), а також будь-які інші відомості, які ця особа бажає зберегти в таємниці та які поширюються за її особистим бажанням відповідно до передбачених нею умов. Під приватним життям особи розуміється сфера життєдіяльності окремої особи, яка включає в себе зв'язки особи з іншими людьми, її приватні справи, сімейні стосунки тощо, тобто все, що пов'язане з її способом життя і не має публічного характеру. Особисту таємницю становлять відомості про приватне життя конкретної особи, які ця особа бажає зберегти в таємниці від інших осіб. Такими відомостями можуть бути відомості про її здоров'я, інтимне життя (зокрема наявність позашлюбних інтимних стосунків), хобі, особливості сімейних стосунків (народження поза шлюбом дитини тощо). Сімейна таємниця – відомості про приватне життя члена (членів) окремої сім'ї чи декількох сімей,

які він (вони) бажають зберегти у таємниці від сторонніх осіб (до такої таємниці можна віднести таємницю усиновлення (удочеріння), відповідальність за розголошення якої передбачена статтею 168 КК України).

Поряд з поняттям конфіденційної інформації стаття 30 зазначеного закону підкреслює, що таємною інформацією слід вважати таку, "що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі". Також слід зазначити, що законодавством України передбачені й інші різновиди таємної інформації, зокрема службова таємниця, комерційна таємниця, професійні таємниці, процесуальні та інші.

Але, як ми вже відмічали, предметом злочину, передбаченого ст.163 КК України, можуть бути лише відомості та повідомлення, що містяться виключно у приватній кореспонденції та становлять особисту таємницю громадянина. Тому слід зробити висновок, що таємна інформація, яка, наприклад, міститься у службовій кореспонденції, не може бути визнана предметом цього злочину. Незаконне ознайомлення із службовими кореспонденцією, телефонними розмовами, телеграфними та іншими повідомленнями та їх розголошення за наявності для того підстав можуть розглядатися як комерційне шпигунство (ст.231), розголошення комерційної таємниці (ст.232), розголошення державної таємниці (ст.328), передача відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави (ст.330), розголошення відомостей військового характеру (ст.422) [4, с.392].

Також необхідно зазначити, що не можуть бути ви-

знані предметом цього злочину відомості та повідомлення, що містяться у приватній кореспонденції, яка передається через третіх осіб, за допомогою тварин чи в інший спосіб. У цьому випадку адресат або той, хто відправляє таку інформацію, усвідомлює, що відомості чи повідомлення можуть піддатися ознайомленню та розголошенню сторонніми людьми. Так само прослуховування відкритих телефонних переговорів, наприклад, при відкритій кабіні телефону-автомата, у службовому приміщенні при сторонніх особах, коли той, хто розмовляє по телефону, не робить з цього таємниці, не є злочином і відповідальності не тягне. У цих прикладах інформація вже не буде становити особистої таємниці, що є обов'язковою ознакою характеру предмета злочину, що ми розглянули у цій статті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України: Офіційне видання. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2001.
2. Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник /М.І. Бажанов, В.Я. Тацій, В.В. Сташис, І.О. Зінченко та ін.; За ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. –К.: Юрінком Інтер; -Х.: Право, 2001.
3. Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 р., № 2657-ХІІ // ВВР України. -1992. -№ 48. -Ст.650.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5.04.2001 року / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. –К.: Каннон, А.С.К., 2002. –1104 с.

Надійшла до редколегії 15.07.2004

КОНДРАТОВ Д.Ю. ПРЕДМЕТ ПРЕСТУПЛЕНИЯ, ПРЕДУСМОТРЕННОГО СТАТЬЕЙ 163 УК УКРАИНЫ

Рассмотрена информация, которая составляет предмет преступления по статье 163 УК Украины.

***

KONDRATOV D.JU. THE SUBJECT OF THE CRIME STIPULATED BY CLAUSE 163 CRIMINAL CODE OF UKRAINE

The information which makes a subject of a crime under clause 163 Criminal code of Ukraine.

В.В. КОРНІЄНКО

Національний університет внутрішніх справ

УДК 343.359

ПОНЯТТЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЗЛОЧИННОГО ЗБАГАЧЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ БАНКІВ

Надана загальна характеристика сучасним економічним злочинам, що здійснюються з використанням можливостей банківської системи.

В структурі економічної злочинності останнього часу поширення набувають корисливі злочинні дії з викорис-

танням банківських установ, а саме процес зрощування комерційних кредитно-фінансових установ зі структурами